

Kulturní pragmatika

- Anna Wierzbicka „Cross-Cultural Pragmatics“
- 1938 ANU, Polka žijící v Austrálii ⇒
- kritika „anglických brýlí“ nasazených pragmatice (Leech, Grice), především:

1) kritika aspekt univerzalizmu:

„In particular, theories of speech acts and of conversational logic associated with, or following from, the work of philosophers such as John Searle (1969, 1979) and Paul Grice (1975, 1981) have tended to assume that the ways of speaking characteristic of mainstream white American English represent the normal human ways of speaking, and that, apart from minor variations, they can be expected to be the same as those prevalent in any other human society. But this is of course an ethnocentric illusion.“ (Wierzbicka 2003:67)

= př. Nabízení: angličtina (whimperatives) – respekt k osobní svobodě
polština, čeština (rozkazovací způsob ok) - pohostinnost

= př. Leech – maxim skromnosti:

- maximalizovat chválení ostatních, minimalizovat samochválu
- ALE: black English - běžné je naopak snažit se maximalizovat vlastní chválu, japonská kultura (*soto/uči*) - minimalizuje se nejen chválení sebe, ale celé *uči* skupiny

= atd. atd.

⇒ závěr/východisko:

- 1) různé komunity mluví různě
- 2) rozdíly ve způsobech mluvy jsou zásadní a systematické
- 3) rozdíly odrážejí kulturní hodnoty nebo jejich hierarchie
- 4) odlišné kulturní hodnoty nemohou být vysvětleny na základě jiných kulturních hodnot

2) kritika jazyka používaného k popisu kulturních rozdílů v pragmatice

- termíny jako self-assertion, directness apod., které pragmatika běžně používá i při srovnávání různých jazyků jsou komplexní, nemusí mít v ostatních jazycích přesný ekvivalent ⇒ není vhodné je používat pro popis jazyka (co by metajazyk)

- charakter způsobu vyjádření (např. přímost/nepřímost) může být podobný, ale přitom plynout z úplně jiných principů (viz. níže):

⇒ řešení: → použití elementárních univerzálních sémantických jednotek (universal semantic primes), tj. základní dále nedělitelných konceptů, které se vyskytují ve všech jazycích (já, někdo, stejný, říct, teď, ...)

→ zaměření se na vysvětlení způsobu komunikace na pozadí kulturních hodnot dané společnosti - hledání klíčových slov pro danou kulturu: Japonsko - *wa*, *meiwaku*, *enrjó*, *amae*...

př.) **self assertion** „prosazení se“ v angličtině (bílé a černé) a japonštině

- Jap: tendence vyhýbat se prosazování svého názoru, apod. (zvláště v přítomnosti cizinců patrné)
 - 「ペンか鉛筆かどちらがいいですか。」 „Je lepší tužka nebo propiska?“
 - 「どちらがいいでしょうね。」 „Která by to mohla být?“
- bílá angličtina: bílá kultura také omezuje prosazování se a vyžaduje skromnost
- černá angličtina má sebeprosazení jako hodnotu
- Jde tedy u bílé angličtiny a japonštiny o stejný jev?
 - japonská snaha vyhnout se *meiwaku* (nebýt na obtíž) a zachovat *wa* (harmonii) vede k *enrjó* (zdženlivosti) – tento princip ovlivňuje jak formulování vlastních názorů, tak např. nepřímost otázek (navzájem o sobě víme, že nechceme příliš specifikovat, co chceme, tak si nebudeme klást otázky, které to vyžadují)
 - A-A osobní autonomie (můžu říct, co chci, ale nesmím narušit autonomii druhých – *whimperativy*)

př.) **turn-taking**

??? Jak se liší přístup kulturní pragmatiky od přístupu k pragmatice představovaného Gricem, Searlem apod.? Vyberte některé z „klíčových slov japonské kultury“ a vysvětlete na konkrétním příkladě, jak ovlivňují způsob komunikace. Co jsou to elementární a univerzální sémantické jednotky?